

## שולחן הדיונים

---

### רב־שיח בנושא הפקת אנרגיה מפצלי שמן בחבל עדולם

משה שירב־שורץ, אורית סקוטלסקי, יובל ברטוב,  
יהושע שקדי, שחר דולב, יעקב מימרן

## רב־שיח בנושא הפקת אנרגיה מפצלי שמן בחבל עדולם

משה שירב־שורץ, אורית סקוטלסקי, יובל ברטוב,  
יהושע שקדי, שחר דולב, יעקב מימרן

פצלי שמן (Oil shale) הם סלע משקע (בדרך כלל קרבונטי - קירטון או גיר) עשיר בחומר אורגני המכונה קרוגן. ניתן להפיק מסלעים אלו אנרגיה על־ידי כרייה פתוחה, שלאחריה שרפה של החומר להפקת חום וחשמל, כפי שנעשה כיום במישור רותם בישראל, או מיצוי דלק נוזלי באמצעות חימום (ex situ). לכרייה הפתוחה יש השלכות סביבתיות קשות. שיטה אחרת של הפקת אנרגיה מפצלי שמן, שנבחנת עתה, מבוססת על טכנולוגיות של חימום גוף הסלע באתרו (in situ) על־ידי גופי חימום המוחדרים אל מתחת לפני השטח ומביאים למיצוי הנפט והגז מן הסלע. הדלק הנוזלי שמתקבל מקביל בתכונותיו לתזקי נפט גולמי. שיטת ההפקה באתר נוסחה במקומות מעטים בעולם ולא הבשילה לכלל יישום של הפקת נפט מסחרית. על־אף שנראה, כי לשיטה זו יש "טביעת רגל קטנה" על פני השטח, השפעותיה הסביבתיות בתחומים שונים לא נבחנו עדיין.

מעריכים כי פצלי שמן מצויים בתת־הקרקע, על פני יותר מ־10% משטחה של מדינת ישראל. לעתודות אנרגיה אלו עשויה להיות משמעות מבחינה כלכלית ואסטרטגית. ביולי 2008 נתן משרד התשתיות הלאומיות לחברת IEI Ltd (Israel Energy Initiative), שבבעלות אמריקאית, רישיון לתקופה של שבע שנים לשם בדיקת היתכנות של הפקת אנרגיה מפצלי שמן, בשטח של 238 אלף דונם בחבל עדולם שבשפלה הדרומית. החברה החלה בקידוחי גלעין כדי למפות את תפוצת הפצלים. הקידוחים התבצעו עד כה בבית גוברין ובאדרת. בשלב הבא מתוכננת הפקה ניסיונית כדי לקבוע אם יש כדאיות בהפקה מסחרית.

חבל עדולם בשפלת יהודה הוא אחד האזורים היפים בארץ, הוא משופע באתרים ארכיאולוגיים ומתקיים בו עולם עשיר וייחודי של חי וצומח. בשנים האחרונות, בשל אופיו הכפרי, הפך חבל ארץ זה לאבן שואבת למטיילים ולנופשנים.

משתתפי הדיון מעלים סוגיות רבות שיש לתת עליהן את הדעת: מהו המחיר שישראל מוכנה לשלם עבור עצמאות בתחום האנרגיה? מהי המשמעות של הפרטת משק האנרגיה? איך לאזן בין צורכי האנרגיה של מדינת ישראל לבין הצורך הציבורי בשמירת אופיים של השטחים הפתוחים המועטים שנותרו לנו? מהי מערכת הבלמים שמעמידה המדינה מול יזמים ותאגידים? פנינו למספר בעלי עניין להביע דעה בנושא. נשמח לשמוע גם את דעתכם במכתבים למערכת או בתגובות באתר אקולוגיה וסביבה.